

# Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/237069,Komunikat-Instytutu-Pamieci-Narodowej-w-sprawie-tzw-Pomnika-Wdzieczności-Armii-Czerwonej.html>  
27.02.2026, 00:14

## Komunikat Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie tzw. Pomnika Wdzięczności Armii Czerwonej w Rzeszowie

05.02.2026

W marcu 2022 r., po agresji zbrojnej Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, dr Karol Nawrocki – prezes Instytutu Pamięci Narodowej, wystosował apel do polskich samorządów w sprawie przeprowadzenia pełnej dekomunizacji przestrzeni publicznej.

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej zwrócił się wówczas pisemnie do Konrada Fijołka, prezydenta Miasta Rzeszowa z propozycją współpracy w zakresie usunięcia obiektu propagandowego nazwanego w przeszłości „Pomnikiem Wdzięczności Armii Czerwonej”, usytuowanego na Placu Ofiar Getta w Rzeszowie oraz utworzenia w jego miejscu upamiętnienia poświęconego ofiarom zbrodniczych totalitaryzmów. Karol Nawrocki powołał się na ustawę z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz.U. 2016 poz. 744). Podkreślił, że w przestrzeni publicznej niepodległego państwa polskiego nie ma miejsca na obiekty totalitarnej propagandy.

W odpowiedzi prezydent Fijołek wyraził wolę przeniesienia obiektu na Cmentarz Żołnierzy Armii Radzieckiej przy ul. Lwowskiej w Rzeszowie. W dalszej korespondencji prezes Nawrocki zwracał się z prośbą do prezydenta Miasta Rzeszowa o wyrażenie formalnej zgody na prace IPN związane z demontażem sowieckiego obiektu propagandowego oraz na przekazanie do Instytutu zezwolenia wojewody podkarpackiego, wydanego zgodnie z art. 5 Ustawy o grobach i cmentarzach wojennych (Dz.U. 2018, poz. 2337), na podstawie którego wymieniony wyżej obiekt miałby zostać umieszczony na cmentarzu wojennym żołnierzy Armii Radzieckiej przy ul. Lwowskiej. Jednocześnie prezes IPN zaznaczył, że postsowiecki relikwitu powinien zostać usunięty z przestrzeni publicznej, gdyż „miejsce sowieckiego obiektu propagandowego jest na śmietniku historii, nie na cmentarzu”.

Ostatnią korespondencją jaką Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN otrzymało w tej sprawie było pismo Marcina Deręgowskiego, zastępcy prezydenta Miasta Rzeszowa, z 19 marca 2025 r., w którym podkreślono gotowość wypracowania wspólnego z IPN rozwiązania dotyczącego nowego upamiętnienia, które uzyska aprobatę społeczną oraz uszanuje pamięć i historyczny kontekst miejsca. W odpowiedzi na nie 21 maja 2025 r. BUWiM IPN przesłało do prezydenta Miasta Rzeszowa projekt porozumienia w tej sprawie. Jego przedmiotem miała być współpraca przy realizacji miejsca pamięci, które zostanie umieszczone w przestrzeni publicznej na Placu Ofiar Getta w Rzeszowie w celu upamiętnienia historycznych postaci i wydarzeń w dziejach społeczności lokalnej i całego Narodu Polskiego.

Zgodnie z projektem porozumienia Instytut Pamięci Narodowej był gotowy do likwidacji istniejącego „pomnika”, jednak nie wyraził zgody – zarówno z powodów merytorycznych, jak i finansowych – na inne potraktowanie tablic umieszczonych na obiekcie, podkreślając, że nie może ponieść kosztów ich demontażu. Skoro miasto chce je zachować musi je zdemontować na swój

koszt. IPN zobowiązał się natomiast do poniesienia w 2025 r. kosztów usunięcia pozostałych elementów pomnika (z wyłączeniem tablic) oraz do wykonania nowych elementów upamiętnienia według projektu wyłonionego w drodze konkursu w 2026 r., pod warunkiem przyznania środków finansowych na ten cel w ustawie budżetowej na 2026 r. Na tę propozycję Instytut nie otrzymał odpowiedzi do dziś.

Należy podkreślić, że tzw. Pomnik Wdzięczności Armii Czerwonej na Placu Ofiar Getta w Rzeszowie stanowi element narracji gloryfikującej system totalitarny i jako taki nie może funkcjonować w przestrzeni publicznej. Umieszczenie jego elementów na cmentarzu wojennym utrzymywanym przez państwo polskie byłoby zaprzeczeniem idei dekomunizacji, gdyż uczyniłoby je nienaruszalnymi w świetle zapisów ustawy. Obecność tego rodzaju obiektów sprzyja utrwalaniu propagandowego, a nie rzetelnego obrazu najnowszej historii Polski oraz pozostaje w sprzeczności z wartościami demokratycznego państwa prawa.

Instytut Pamięci Narodowej pozostaje w gotowości do wznowienia rozmów na temat warunków i zasad usunięcia z przestrzeni publicznej obiektu poświęconego tzw. Wdzięczności Armii Czerwonej, a nie jego przeniesienia, nawet gdyby to dotyczyło jego części, oraz zbudowania na jego miejscu upamiętnienia polskich bohaterów, na zasadach zaproponowanych w 2025 r.

[Poprzedni Strona](#)  
[Następny Strona](#)

Centrala

Komunikat